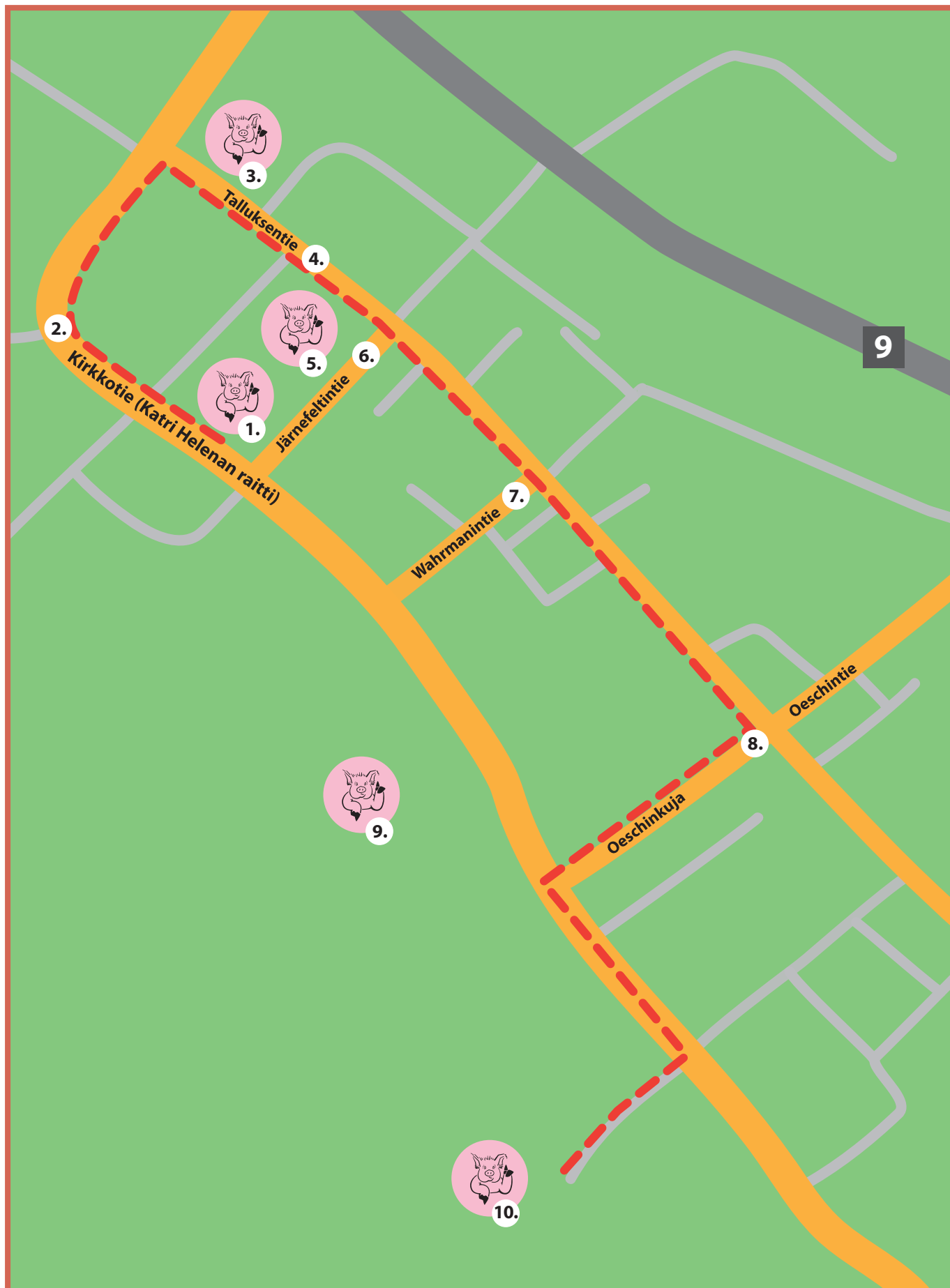

POTSIRAITTI

POTSIRAITIN KOHTEET

1. KUNNANVIRASTO

Vuonna 1967 valmistuneen talon on suunnitellut Maaseudun Keskusrakennustoimiston arkkitehti **Juhani Nylund**.

Rakennus on saanut valtakunnallistakin huomiota arkkitehtuurinsa ansiosta. Erityisesti 1960-luvun henkeä huokuvat, juhlavasti ylöspäin nousevat kattolinjat ja toisen kerroksen suuret ikkunapinnat ovat kestäneet hyvin aikaa. Talo toimii edelleen kunnan hallinnon keskuksena.

2. KATRI HELENAN RAITTI JA KIRKKOTIE

Katri Helenan nimikkoraitti avattiin laulajan kotipitäjään Tohmajärvelle vuonna 2014. Raitti sijoittuu Kauppakadulle ja Kirkkokadun alkuosaan. Vuonna 1945 Tohmajärven Uusi-Värtsilässä syntynyt Katri Helena Kalaoja (os. Koistinen) oli itse paikalla avajaisseremoniassa. Katri Helenan raitilla halutaan kunnioittaa tohmajärveläislähtöisen taiteilijan pitkää uraa. Katri Helena itse pitää nimikkoraittiaan kunnianosoituksena kevyelle musiikille laajemmin.

Kirkkotie johtaa Kemien taajamasta Kirkkoniemeen, Tohmajärven rantaan. Kirkkoniemessä sijaitsee vuonna 1756 valmistunut, Pohjois-Karjalan vanhin, puukirkko.

Kirkonmäeltä on upea näkymä Tohmajärvelle sekä Unelmien uimarannalle. Kirkon vieressä sijaitsee kesäkahvilana palveleva Pitäjätupa.

3. KUNNALLISTALO

Paikallisesti Keltaisena talona tunnettu Kunnallistalo on alunperin rakennettu vuonna 1919 Kaurilaan, josta sen hirsikehikko siirrettiin nykyiselle paikalleen vuonna 1926.

Aluksi rakennus toimi seurantalona, myöhemmin Suojeluskunnan talona ja mm. Lottakahvilana.

Sotien jälkeen rakennus siirtyi Tohmajärven kunnan omistukseen ja se toimi mm. kunnantalona, kirjastona ja kouluna. Moni tohmajärveläinen muistaa talosta myös hammaslääkärin vastaanoton ja elokuvateatterin.

Vuosien mittaan taloa on laajennettu ja julkisivua muutettu, mutta Keltaisen talon rappaudet ovat muodostuneet jo useamman sukupolven aikana tärkeäksi kohtaamispaikaksi. Nykyisellään talossa on yritys- ja yhdistystoimintaa.

4. TALLUKSENTIE

Talluksentie on saanut nimensä **Maiju Lassilan**, syntymänimeltään **Algoth Tietäväisen**, kummin **Simo Talluksen** mukaan. Tallus oli Algothin tädin mies ja toimi viljelijänä, kiertokoulun opettajana ja lukkarina.

Tätälässään Algoth oli asunut jo kansakoulukouluun, ja sinne hän muutti rengiksi 14-vuotiaana, kun hänen isänsä kuoli. Algoth toimi tilalla renkinä vuosina 1882-1886, kunnes pääsi opiskelemaan Sortavalan seminaariin.

5. POTSIPUISTO JA VEISTOKSET, MAIJU LASSILAN MUISTOMERKKI

Potsit ovat vallanneet myös Tohmajärven keskuspuiston. Potsista on tullut Tohmajärven tunnusmerkki Maiju Lassilan Tulitikkuja lainaamassa -teoksen porsaasta. Vuonna 1910 julkaistua veijariromaania tähdittävät **Jussi Vatanen** ja **Antti Ihalainen**, jotka Joensuun reissullaan törmäävät porsaaseen, eli potsiin. Puistossa majailevien puuveistos-potsien lisäksi potseja ja muita puuveistoksia löytyy muualtakin. Esimerkiksi kunnantalon edessä tervehtivät muutamat tohmajärveläiset merkikhenkilöt puuveistoksiksi ikuistettuina.

Maiju Lassilan muistomerkin on toteuttanut kuvanveistäjä **Erkki Eronen** (1926 - 2018). Muistomerkin hankki lahjoitusvaroin Tohmajärvi-Seura. Muistomerkki sijoitettiin alun perin toisaalle ja siirrettiin nykyiselle paikalleen 2000-luvulla.

Vuonna 1868 syntynyt Algoth Tietäväinen, myöhemmin Algot Untola, käytti useita kirjailijanimiä. Tuottelias kirjailija (yli 20 kirjaa eri nimillä) toimi elämänsä aikana myös mm. opettajana ja toimittajana. Hänet vangittiin sisällissodan aikana ja hän kuoli epäselvissä olosuhteissa 1918, kun häntä oltiin kuljettamassa teloitettavaksi Suomenlinnaan.

6. JÄRNEFELTINTIE

Järnefeltintien nimi perustuu Tohmajärvellä vuonna 1833 syntyneeseen kenraaliluutnantti, topografi, kuvernööri, valtionpäivämies ja senaattori **Alexander Järnefeltiin**. Hän oli suomalaisuustaistelija ja yhdeksän lapsen isä. Lapsista **Armas** tunnettiin säveltäjänä, **Arvid** kirjailijana, **Eero** kuvataiteilijana ja **Kasper** kriitikkona. Tytär **Aino Järnefelt** tunnetaan säveltäjänä **Jean Sibeliuksen** puolisona ja heidän kuuden lapsensa äitinä. Aino huolehti perheen taloudesta ja lapsista, että Sibelius pystyi keskittymään säveltämiseen. Voidaan siis todeta, että Sibeliuksen mestariteoksienkin takana on tohmajärveläistä vaikutusta.

7. WAHRMANINTIE

Wahrmanintien taustalla vaikuttaa kiteeläissyntyinen **August Wahrman**. Kirkkotien varrella, Pekkalan tilalla, sijaitsee Tohmajärven vanhin maakauppa, jonka perusti talollinen **Simo Haaranen** vuonna 1861. Haarasen tehtyä konkurssin, kauppiaksi tuli 1880-luvulla Wahrman, joka piti kauppaa aina 1920-luvulle saakka. Talossa toimi myös pitäjän lääkäri 1950-luvulle saakka.

8. OESCHINTIE JA OESCHINKUJA

Oeschintie ja Oeschinkuja ovat saaneet nimensä **Christian Oeschin** mukaan. Vuonna 1860 Sveitsissä syntynyttä Oeschia pidetään Suomen meijeriteollisuuden uranuurtajana. Hän perusti Tohmajärvellekin juustomeijerin.

Oeschin poika **Karl Lennart** syntyi vuonna 1892 ja vietti lapsuusvuosiaan Tohmajärvellä. Hänet tunnettiin paikallisesti **Juusto-Össin** poikana. Karl Lennart Oeschin lapsuusaikoina perheen kotiopettajana toimi **Jalmari Finne**, jonka arvellaan saaneen Oeschin pojista innoitusta Kiljusen herrasväen tarinoihin.

9. SIVISTYSKESKUS AHJO JA TOHMAJÄRVEN LIIKUNTAPUISTO

Sivistyskeskus Ahjo otettiin käyttöön vuonna 2020. Ahjossa saman katon alla toimii esiopetus, perusopetus ja lukio, kirjasto sekä kansalaisopiston toimintoja. Välittömässä läheisyydessä avatuu upeat liikuntapuitteet pururatoineen ja talvella hiihtolatuineen ja luisteluratoineen. Ulkoliikuntapaikkojen lisäksi alueella sijaitsee **Seppo Rädyn** mukaan nimetty liikuntahalli ja kuntosali Sepon paja. Saman Katri Helenan raitin varrelta löytyvät myös ulkokentät lentopallon ja tenniksen pelaamista varten sekä monenlaiseen liikuntaan kannustava Nymanin urheilukenttä. Kivenheiton päässä sijaitsevat myös maakunnan pisimmät kuntoportaat. Tohmajärveläislähtöisiä urheilumenestyjiäkin riittää useampaankin lajiin. Keishäänheittäjä Seppo Rädyn lisäksi Tohmajärveltä lähtöisin on myös mm. hiihtäjälégenda **Siiri "Äitee" Rantanen**.

10. MUSEOALUE JA MAIJU LASSILA -TEATTERI

Museoalueella sijaitsee Nymanin kotimuseo sekä apteekkimuseo, Nymanin aitta, Potsila, Rentitupa, jossa mm. Katri Helena-näyttely sekä Pitäjämuseo ja ulkomuseoalue, jossa mm. Maiju Lassilan nukkuma-aitta. Apteekkarin **Carl Johan Nyman** sai keisarilta apteekkioikeuskirjan 27.3.1866. Apteekkarin Nyman sai ensimmäisen vaimonsa kanssa kaksi poikaa, joista toinen kuoli vauvana. Ensimmäisen vaimon, **Amalia Snäckendalin**, kuoltua nuorena, Nyman avioitui 15 vuotta nuoremman **Emma Maria Hendusen** kanssa. Toiseen avioliittoon Nymanille syntyi yhdeksän lasta, joista kolme kuoli nuorena. Apteekkirakennuksen toinen pää toimi apteekkina, toinen apteekkarin perheen asuntona. Viimeisimpänä taloa asutti Nymanin nuorin poika, majuri **Harry Nyman**. Kunnan omistuksessa talo on ollut vuodesta 1980 lähtien. Museoalueella hallinnoi Tohmajärvi-Seura.

Museoalueen kyljessä sijaitsee Kemien ensimmäinen kansakoulu, nykyinen Opistotalo Kipinä. Sen tiloja hyödyntävät mm. Tohmajärven kansalaisopisto ja Keski-Karjalan musiikkiopisto. Kesäisin Kipinä palvelee taiteilijaresidenssinä, kuten myös Nymanin talon päädyssä oleva asunto.

Museoalueen toisena naapurina on puolestaan Tohmajärven kesäteatteri, joka nimettiin vuonna 2018 Maiju Lassila -teatteriksi. Siellä esitetään kesäisin teatteria sekä järjestetään konsertteja ja muita tapahtumia. Maiju Lassila -teatterin omistaa kunta, ja sitä hallinnoi Tohmajärven teatteriyhdistys.